

Datum

2017-03-29

Diariernr

RV170266

Er beteckning

N2017/00222/HL

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR PÅ SLUTBETÄNKANDE AV PARLAMENTARISKA LANDSBYGDSKOMMITTÉN, SOU 2017:1 FÖR SVERIGES LANDSBYGDER – EN SAMMANHÅLLEN POLITIK FÖR ARBETE, HÅLLBAR TILLVÄXT OCH VÄLFÄRD

Näringsdepartementet har skickat ut rubricerad remiss. Region Västmanland har erbjudits möjlighet att avge remissvar och vill härmed lämna nedanstående synpunkter.

Generella synpunkter på kommitténs förslag

Region Västmanland anser att kommittén har valt en felaktig utgångspunkt för sina överväganden när man delar upp det regionala, territoriella utvecklingsuppdraget i dels landsbygds politik, dels regional utvecklings politik. Hur och var gränserna mellan dessa ska dras framgår inte i betänkandet. Utgångspunkten hämmar möjligheterna för en sammanhållen landsbygds politik.

Sveriges regionala utvecklings politik omfattar hela landet, både stora städer, tätorter och landsbygd. Det regionala utvecklings arbetet i Sverige utvecklas kontinuerligt och frågor som rör landsbygdens utveckling finns på den regionala agendan. Vi ställer oss därför frågande till kommitténs åsikt att den regionala tillväxtpolitiken tenderar att glömma landsbygderna (s.195). En ny kartläggning från Tillväxtverket visar att landsbygds perspektivet finns i RUS/RUP, men utifrån en regional kontext, till exempel i utvecklingen av kollektivtrafikplanerna eller i de regionala kulturprogrammen.

Detta betyder inte att den regionala utvecklings politiken inte kan utvecklas i relation till landsbygd. Problemen i relationen landsbygdsutveckling och regional utveckling härstammar snarare från avsaknad av resurser och mandat hos regionalt utvecklings ansvariga.

Politikområdet landsbygd består nästintill enbart av åtgärder kopplade till Landsbygdsprogrammet 2014–2020, som formulerats för att matcha kommissionens programupplägg. Med dagens rollfördelning är det naturligt att mycket av utvecklings arbetet kanaliseras via de finansiella instrumenten i stället för den politiska strukturen. Det betyder också att politikområdet landsbygd primärt styrs av program beslutade av EU-kommissionen snarare än politiska beslut på lokal och regional nivå.

Utgångspunkt för det regionala tillväxtarbetet inklusive landsbygdsutvecklingen bör alltid vara platsens styrkor – landsbygdens eller stadens, därefter bör de styrmedel och finansieringsmöjligheter som kan hjälpa till att förverkliga målen användas så effektivt som möjligt. De territoriella utvecklings insatser som tas fram i RUS/RUP och som i flertalet fall beslutas av politiska församlingar styr det regionala utvecklings arbetet, men har i dagsläget en marginell roll i utformningen av

landsbygdspolitiken. Vi välkomnar därför att det nu tas fram ett nationellt politiskt landsbygdsprogram. Detta bör så nära som möjligt sammanlänkas med *"Nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020"*.

Från 2019 har sannolikt samtliga län valt att ge landstinget riksdagens uppdrag att leda det regionala utvecklingsarbetet och inom detta utveckla en strategi för regional utveckling på länsnivå. Det är därmed region/landsting som bör vara regeringens ingång och kontakt i territoriella utvecklingsfrågor, inklusive landsbygdspolitiken. Då bildas en entydig företrädarroll för det regionala territoriet. Företrädarrollen möjliggör ett tydligare avstamp i de territoriella förutsättningar som råder och minskar avståndet mellan medborgare och beslutsfattare även på landsbygden. Även OECD menar att regional, stads- och landsbygdsutvecklingsfrågor bör behandlas på ett integrerat sätt och samordnas av regionalt utvecklingsansvariga. OECD rekommenderar att regionalt utvecklingsansvariga får i uppdrag att utveckla en strategi för regional utveckling och landsbygdsutveckling genom ett decentraliserat arbets sätt i samverkan med kommuner, LAG-grupper, näringsliv och aktörer inom civilsamhället. Detta skulle enligt OECDs förslag ersätta de befintliga regionala utvecklingsstrategierna och regionala handlingsplaner för Landsbygdsprogrammet på länsnivå.¹

Inom landsbygdspolitiken finns uppgifter som i första hand avser rena ersättningar till olika delar av de "gröna" näringarna. I de fall dessa kan ses som rena driftstöd är det lämpligt att en myndighet som länsstyrelsen även fortsättningsvis administrerar dessa. Detta ligger väl i linje med att staten ansvarar för den rena myndighetsutövningen, medan det är de regionalt utvecklingsansvariga som ansvarar för beslut som innebär politiska vägval i olika regionala utvecklingsfrågor. Länsstyrelsen bör även fortsatt samordna statens intressen för att kunna ge kommuner en samlad bild kopplat till bland annat det fysiska planeringsansvaret.

Det är positivt att staten föreslås tydligare samla sig på den regionala nivån för att stärka en regional förankring i beslut och en tydligare närvaro. Men Region Västmanland ser oroande på och en ökad risk för konkurrerande (regionalpolitiska och landsbygdspolitiska) utvecklingsagendor på regional nivå. Den risken återspeglas tydlig i förslagen om transportplanering på regional nivå, där såväl länsstyrelser som Trafikverket ska bevaka landsbygdens intressen, såväl som i delar av förslaget om inrättandet av landsbygdsdelegationer styrda av länsstyrelsen. Ska landsbygdsdelegationer inrättas bör ansvaret för dessa ligga på de regionalt utvecklingsansvariga. Nuvarande förslag skapar än mer otydlighet på regional nivå och minskar möjligheten att ta ett helhetsgrepp kring utvecklingsfrågor samt befäster landsbygdens roll som särintresse snarare än en integrerad del av den regionala utvecklingen. Vi föreslår därför att regeringen sätter ett tydligare fokus på landsbygdens utveckling och förtydligar den regionala politiska nivåns uppdrag och ansvar för landsbygdsutvecklingen inom ramen för Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

---

¹ OECD monitoring review of Sweden. Chapter 2: Rural development

Medborgare bör genomgående bytas ut mot invånare för att inkludera alla som lever, bor, vistas och verkar på landsbygden.

En näringspolitik för Sveriges landsbygder

Kommittén föreslår att förstärka ALMI:s uppdrag att verka för näringslivsutveckling i landsbygderna. Om det ska ske genom ett nationellt uppdrag behöver finansieringsfrågan förtydligas, dvs. om det skulle vara ett tilläggsuppdrag finansierat i sin helhet från staten eller om det får en påverkan på även minoritetsägares finansiering.

Digitalisering och transportinfrastruktur ska bidra till landsbygdernas utveckling

Kommittén föreslår att regeringen utreder hur digital infrastruktur kan organiseras som ett femte transportslag efter 2025 (3.1). Region Västmanland anser att förslaget är intressant, frågan är dock komplex och kräver en djupare analys av vad detta innebär rent praktiskt, vilka fördelar eller nackdelar finns, ansvar mm.

Vidare föreslår kommittén att regeringens Breddbandsforum ges i uppdrag att ansvara för att samordna en främjandeverksamhet för små nät i landsbygderna (3.1.1). Region Västmanland instämmer i förslaget men är tveksam till resonemanget runt marknadens vilja/förmåga att bygga utan stöd utanför tätort. Det skulle behöva utvecklas och förtydligas.

Kommittén föreslår att regeringen anslår 300 miljoner kronor årligen för att fullborda breddbandsutbyggnaden (3.1.2). Efterfrågan och viljan från marknadens aktörer att bygga ut är just nu stor. Därför bedömer Region Västmanland att en större summa under, eventuellt, kortare tid skulle ha större effekt. Summan bör dessutom inte gå till Länsstyrelserna utan till den organisation med regionalt utvecklingsansvar där den utpekade regionala breddbandskoordinatören är placerad. Detta för att ta till vara på den strategiska kompetensen, samt kunna sätta in stödet i ett större regionalt utvecklingsområde.

Region Västmanland anser att breddbandsstödet i sin helhet behöver ses över och att ett helhetsgrepp behöver tas. Detta för att öka synergieffekter och effektivitet mellan de olika stöden. Vilken myndighet som ska ha huvudansvaret för stödet/stöden får utredningen visa. Men Region Västmanland anser att ansvaret för upphandling och fördelning av nya medel regionalt ska ligga på den organisation som har det regionala utvecklingsansvaret och där den regionala breddbandskoordinatören är placerad. Detta med samma argument som ovan. Samverkan ska dock ske med Länsstyrelsen, kommunerna och de kommersiella aktörerna.

Ett medskick är att fokus bör vara på funktionalitet, dvs fiberutbyggnad kommer att behövas men det är också viktigt att se över möjligheterna till andra kompletterande lösningar för att åstadkomma tillgång till bredband med hög överföringshastighet.

Region Västmanland har inget att erinra mot en generell satsning på de 23 utpekade kommunerna med störst behov. Men stöd till breddbandsåtgärder ska utgå från faktiskt behov och utredas från fall till fall.

Angående förslag om ändring i förordningen (2010:185) med instruktion för Trafikverket ser Region Västmanland positivt på ett tillägg enligt förslaget i slutbetänkandet. De brister som finns på landsbygden prioriteras ofta ner till förmån för andra åtgärder med hänvisning till större effekter och nyttor då tilldelade medel inte räcker. Den förändrade förordningen ger ett mandat till att även landsbygdens infrastruktur kan återfå funktionalitet och att även behov av nyinvesteringar till viss del kan tillgodoses.

Region Västmanland ställer sig bakom slutbetänkandes slutsatser om att förbättra och effektivisera transportslagen utifrån olika regionala förutsättningar och därmed ge rätt förutsättningar för den tillväxtpotential som finns i landsbygdernas bas-, export- och besöksnäringar (3.2).

Att det finns ett stort behov av underhåll och reinvesteringar i infrastrukturen på landsbygden är väl känt, inte minst av Trafikverket (3.2.1). Region Västmanland anser att länsstyrelsernas kunskap kring behoven ska vara en del i analysen av bristerna, men att arbetet bör ledas av de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna i respektive län tillsammans med Trafikverket. I de fall Länsstyrelsen inte har det regionala utvecklingsansvaret ska de involveras och vara delaktiga. Inventeringen av behov och brister bör inte separeras från de regionalt utvecklingsansvariga och Trafikverket. Dialoger kring behov och brister förs kontinuerligt med länets olika aktörer i redan etablerade former av de regionalt utvecklingsansvariga och Trafikverket.

Inventeringen av brister och behov bör ligga till grund för en samlad bedömning av specifika objekt och åtgärder i landsbygderna som ska prioriteras i transportplaneringen, vilken bör göras av Trafikverket tillsammans med den regionalt utvecklingsansvariga aktören. Att arbeta tillsammans skapar både förståelse och förtroende för de processer och beslut som fattas.

För att uppnå god tillgänglighet i landsbygderna med kollektiva lösningar som ett reellt alternativ så behövs det flexibla lösningar då en önskvärd turtäthet inte är möjlig då det inte finns ett tillräckligt stort underlag för att få ekonomi i dessa linjer (3.2.2). Region Västmanland ser därför positivt på alternativa lösningar som kan bidra till att ett kollektivt resande kan öka i olika former och därmed minska miljöbelastningen och skapa kostnadseffektivitet.

En kompetensförsörjning som säkerställer landsbygdernas behov av arbetskraft
Uppdraget att etablera regionala kompetensplattformar tillkom 2010 som ett svar på de brister som identifierades i omställningsarbetet kopplat till finanskrisen åren innan. Uppdraget genomförs med en bredd av aktörer såsom branscher, utbildningsanordnare, myndigheter och kommuner. Att styra om uppdraget med huvudsyfte att tillhandahålla analysunderlag för utbildningscentra tyder på låg kunskap om den regionala nivåns pågående arbete med uppdraget. Kompetensplattformarna erbjuder redan idag liknande tjänster och kan mycket väl bistå utbildningscentra med underlag, men det finns ingen mening med att avgränsa uppdraget gentemot en enskild aktör.

Utbildning är en viktig förutsättning för kompetensförsörjningen och möjligheten att stanna kvar på hemorten. Kommittén tar upp vikten av utbildningscentra, men det saknas en koppling till bredband och vad digitaliseringen kan göra för högre utbildning med möjligheter till distansutbildning. Allt fler lärosäten ger hela distansutbildningar där det krävs att ha en god uppkoppling för att kunna delta. Att göra detta enbart på utbildningscentra är inte hållbart då studier förutsätter att det kan göras flexibelt och tillsammans med andra via olika medier vilket inte kan vara platsberoende.

I betänkandet utelämnas området grundskola med hänvisning att utredning pågår. Gymnasieutredningen lyfter gymnasiets problematik med att få, behålla och examinera eleverna. Region Västmanland anser att fokus bör läggas även på de yngre åldrarna.

En kortfattad beskrivning av YH utbildningar ges i betänkandet. Region Västmanland anser att YH-utbildningar bör finnas med som ett alternativ till vidareutbildning vid sidan av högskola/universitet. Det finns stora möjligheter att ha gemensamma utbildningar i olika kommuner för att fylla platser och att engagera företag.

Samhällsplanering och bostadspolitik som ser till landsbygdernas behov

Region Västmanland instämmer i konstaterandet att många kommuner nu beskriver brist på bostäder även utanför centralorten. Det är dock tveksamt om ett större antal bostäder på landsbygden skulle underlätta för kommuner att behålla unga och nyanlända samt underlätta deras utbildning och inträde på arbetsmarknaden. Däremot bör en ökad bosättning på landsbygden bidra till ett större underlag för offentlig och kommersiell service, liksom även ge förutsättningar för fler arbetstillfällen.

Region Västmanland stödjer kommitténs förslag på att se över möjligheterna till minskade begränsningar för ett ökat bostadsbyggande på landsbygden, exempelvis avseende strandskydd och riksintressen. För att få till ett ökat bostadsbyggande på landsbygden är regelförenklingar, särskilt kopplat till strandskydd och riksintressen, ett måste.

För att tydligare lyfta fram de värden som finns på landsbygden kan det säkert vara till nytta i att Boverket i enlighet med förslaget tar fram en vägledning för hur landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter ska kunna redovisas inom ramen för den kommunala översiktsplaneringen (5.1). Region Västmanland välkomnar denna vägledning.

För att öka det statliga engagemanget för byggandet av bostäder i landsbygderna föreslår kommittén att regeringen tar initiativ till att utreda om byggandet kan underlättas genom införandet av särskilda landsbygdslån (5.2.1). Ett förslag i linje med detta skulle innebära bättre förutsättningar att finansiera icke marknadsmässig produktion, dvs. att bostäder byggs där produktionskostnaden understiger marknadsvärdet av den färdiga bostaden. Med den föreslagna modellen flyttas en större del av lånerisken till staten. För att införa särskilda landsbygdslån krävs djupgående analyser. En betydligt bättre och mer hållbar lösning borde vara att med

reformer göra det billigare att bygga på landsbygden. Ett annat sätt att göra bostadsbyggandet i landsbygderna mer marknadsmässigt attraktivt skulle vara att förbättra tillgången till kollektivtrafik, bredband och annan infrastruktur.

En förbättrad tillgång till service, välfärd och kultur i landsbygderna

Kommittén föreslår att regeringen avvisar 2015 års postlagsutrednings betänkanden de förslag som innebär en försämring av postservicen i landsbygderna (6.2.2).

Region Västmanland vill understryka vikten av en god postservice i landsbygderna. Förutom utdelning av brev är det viktigt att små butiker eller andra aktörer får bli ombud för posten och lämna ut paket på små orter. Detta är särskilt viktigt med tanke på att en ökad pakethantering genom ökad internethandel kan förväntas. Internethandel kan bidra till ökad service på landsbygden. Direktiv bör lämnas till Postnord att samråda med regionalt utvecklingsansvarig innan en mindre ort mister sin pakethantering så eventuella lösningar kan hittas. För att underlätta lösningar i sådana lägen bör även en översyn göras av förordning (2000:284) om stöd till kommersiell service.

Staten ska bli mer närvarande i landsbygderna

Kommittén lämnar ett antal förslag som syftar till att stärka den statliga närvaron i landsbygderna. Det är rimligt att det finns en god tillgång till Arbetsförmedlingens resurser lokalt men detta behöver inte nödvändigtvis innebära att det finns ett fysiskt kontor. Under förutsättning att det finns en välutbyggd bredbandsinfrastruktur bör digitala kanaler kunna vara ett alternativ. Ett krav på maximal insatstid för polisärenden skulle innebära en förbättrad tydlighet kring den "service" invånarna på olika orter kan förvänta sig från polisen. Kommitténs förslag om en samlad serviceorganisation för olika statliga verksamheter kan vara ett bra medel för att uppnå god samverkan mellan myndigheter och upprätthålla en lokal service i delar av landet där befolkningsunderlaget är svagt.

Kommittén rekommenderar att 10 000 tjänster vid statliga myndigheter i Stockholms FA-region under en fem till sjuårsperiod omlokaliseras till FA-regioner i behov av statliga arbetstillfällen (7.1.4). Det är rimligt med en tillväxt av statliga jobb även utanför Stockholm. Kommittén föreslår dock en omlokalisering av statliga jobb till regioner som uppfyller följande kriterier: kommuner med besvärlig arbetsmarknadsstruktur, kommuner som under en längre period fått minskat antal statligt anställda, och kommuner som under en längre period haft en befolkningsminskning. Inget av dessa kriterier tar hänsyn till de aktuella verksamheternas behov, t.ex av kompetens att rekrytera. Ett förslag i kommitténs riktning riskerar att väsentligen försvåra för myndigheterna att utföra sina uppdrag. Särskilt på kort sikt.

Datum

2017-03-29

Diarienumr

RV170266

Denise Norström
Regionstyrelsens ordförande

Anders Åhlund
Regiondirektör

Tilläggsyttrande från Centerpartiet till Region Västmanlands yttrande till Finansdepartementet ang SOU 2017:1 "För Sveriges Landsbygder"

Centerpartiet i Region Västmanland delar i stora delar Region Västmanlands yttrande och de förslag och påpekande som förs fram. Centerpartiets regiongrupp vill dock ändå belysa några, för Centerpartiet, viktiga delar i och om förslaget som vi anser Region Västmanland missat eller rent av förbisett.

Region Västmanland är fåordig i sitt yttrande ang näringspolitiken. För Centerpartiet är regelförenklingar och ett stopp för dråpliga skattepålagor ett måste om fler jobb ska behållas och nya ska skapas på landsbygden. Kommittén lyfter fram många goda förslag för ett stärkt näringsliv i våra landsbygder, för det är viktigt att poängtera att Sverige består av många olika landsbygder som brottas med helt olika förutsättningar, problem och utmaningar. Det är positivt att kommittén väljer att lägga förslag på att Sverige bör titta närmare på Norges fördelningspolitik, där tydligare differentiering av arbetsgivaravgifter enligt Centerpartiet är ett intressant scenario där nuvarande svenska modell behöver omprövas.

Centerpartiet i Region Västmanland skulle gärna se att kommittén även gick längre. Vi vill att kommuner och regioner ska få bestämma mer och för det behöver de tillskrivas mer resurser, särskilt där värden redan tillskapas i regionerna men som inte kommer regionen till del. För att få detta till stånd bör delar av de värden som skapas från exploatering av naturresurser regionaliseras, samt att intäkter från fastighetsskatten från industrifastigheter och elproducerande fastigheter regionaliseras. Om ett sådant system förs in ökar det regionernas möjligheter till tillväxt.

Slutligen vill Centerpartiet i Region Västmanland poängtera att en sammanhållen politik är en förutsättning om såväl stad som land ska växa. De 75 förslag som kommittén lägger fram är viktiga för landsbygdernas utveckling, men för att de också ska vara genomförbara och ge den effekt som kommittén tillskriver dem kan regeringen inte från andra departement bedriva straffbeskattningskampanjer mot landsbygden – förslag som flygskatt och en ev kilometerskatt är förslag som ensidigt slår mot Sveriges landsbygder och direkt motverkar de förslag som Landsbygdskommittén lagt fram för att stärka konkurrenskraften i hela landet.

Centerpartiet i Region Västmanland vill därför uppmana regeringen att på allvar föra en sammanhållen politik för hela Sveriges utveckling.

Västerås 29 mars 2017

För Centerpartiet i Region Västmanland

Birgitta Andersson (C), regionråd i opposition.